

LUND UNIVERSITY

Energigemenskap – olika modeller för att äga förnybar energi gemensamt

Boije Af Gennäs Erre, Ellen; Palm, Jenny

2023

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Boije Af Gennäs Erre, E., & Palm, J. (2023). *Energigemenskap – olika modeller för att äga förnybar energi gemensamt.*

Total number of authors:

2

Creative Commons License:

CC BY

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Energigemenskap – olika modeller för att äga förnybar energi gemensamt

ELLEN BOIJE AF GENNÅS ERRE OCH JENNY PALM
INTERNATIONELLA MILJÖINSTITUTET (IIIEE) | LUND UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

ISBN: 978-91-87357-90-9

Internationella Miljöinstitutet (IIIEE)
Lund universitet
Postadress: Box 188, 221 00 Lund
Besöksadress: Tegnérplatsen 4, Lund
www.iiiee.lu.se

Introduktion

När medborgare vill gå samman och äga och producera energi gemensamt finns det olika sätt att organisera det på. I den här community briefen presenterar vi fem olika modeller av energigemenskaper. Modellerna baseras på en analys av 12 existerande solenergigemenskaper i Sverige. Genom att presentera de olika modellerna för delat ägande av förnybar energi hoppas vi kunna inspirera fler att etablera energigemenskaper, och sänka ribban för er som har bestämt er för att investera i förnybar energi tillsammans.

Dagens lagar

En energigemenskap kan ta många olika former men är i huvudsak ett sätt för medborgare och andra aktörer att tillsammans investera i förnyelsebar energiproduktion. I stället för att investera som enskild individ går man ihop och äger energiproduktionen tillsammans med andra. I dagsläget finns det inte någon exkluderande definition av vad en energigemenskap ska vara eller hur den ska se ut i Sverige.

I nuläget är det mer lönsamt i att investera i förnyelsebar energiproduktion som enskild individ än att investera i en energigemenskap. Energigemenskaper åtnjuter inte samma skattelättnader på egenproducerad el som enskilda producenter gör. För närvarande är det inte heller möjligt att konsumera den energi som gemenskaperna producerar direkt, men ett nytt EU-lagförslag öppnar upp för den möjligheten i framtiden¹.

Även om lagstiftaren inte gynnar energigemenskaper på samma sätt som den gynnar hushåll kan energigemenskaper ändå vara en intressant lösning för både kommuner och privatpersoner. Det kan till exempel vara till fördel för kommuner som vill öka sin lokala energiproduktion och samtidigt involvera medborgarna. Energigemenskaper kan också vara ett alternativ för de som av olika anledningar inte kan investera i förnybara energikällor på sin fastighet, exempelvis de som bor i lägenheter eller de som inte har lämpliga förhållanden på sin tomt eller tak. För privatpersoner kan energigemenskaper också vara ett sätt att minska kostnaderna för investeringar i förnybar energi genom att dela på kostnaderna med andra. Dessutom är energigemenskaper ett bra alternativ för de som vill lära sig mer om energifrågor och tillsammans med andra ta ansvar för energiomställningen.

De 12 energigemenskaperna

Vi har intervjuat 12 solenergigemenskaper i Sverige, från norr till söder. Energigemenskaperna var ibland initierade av enskilda individer som hittat ett gemensamt intresse i sol via studiegrupper och ibland var de initierade av kommunalt ägda energibolag. Energigemenskaperna har en stor variation av medlemmar, från villaägare, till lägenhetsboende, såväl som företag och föreningar. Samtliga föreningar vi har studerat är så kallade ekonomiska föreningar, vilket är en organisationsform som främjar medlemmarnas ekonomiska intressen samtidigt som alla medlemmar har en röst oavsett insats.

¹ Läs mer om det [här](#)

Fem affärsmodeller baserat på energigemenskaper i Sverige

Det finns många val att ta hänsyn till när man funderar på att starta en förening. Valen kan gälla allt från vilken energikälla till vem som får vara med i föreningen, eller vad föreningens huvudsakliga syfte ska vara. Vi har begränsat variationerna av valen till tre kriterier: placering, förtjänst av en andel i föreningen, och antalet andelar i föreningen.

För att göra det tydligare hur dessa val ser ut i praktiken ska vi presentera fem fiktiva solföreningar som vi baserat på existerande föreningar. Vi har namngett föreningarna A till E.

ENERGIGEMENSKAP A - SOLPARK

Energigemenskap A är en ekonomisk förening. De har valt att placera sin produktion på en gammal deponi och hyr deponin av det kommunala renhållningsbolaget. För att få bygga solceller på deponin har Energigemenskap A ansökt om tillstånd från Länsstyrelsen.

De som vill bli medlemmar i Energigemenskap A köper andelar i solcellsparken. Som medlem i Energigemenskap A får man avdrag på sin el-faktura motsvarande vad ens andel har producerat. Den producerade elen får ett värde i kronor varje månad motsvarande marknadspriset. En andel uppgår till 100kWh/år och man får köpa andelar för att täcka 80 % av sin årliga elförbrukning. Skälet till att Energigemenskap A har valt att begränsa hur många andelar medlemmarna köper är för att ta höjd för eventuella energieffektiviseringsåtgärder medlemmarna gör i framtiden.

För att Energigemenskap A ska kunna erbjuda avdrag på el-fakturan har de valt att samarbeta med Elbolag AB. Alla andelsägare är kunder hos Elbolag AB, och elbolaget administrerar andelsägarnas elräkningar och gör avdrag på deras fakturor. Avdragets storlek beror på hur mycket föreningens solceller har producerat den månaden, vad det marknadspriset på el har legat på under den månaden och hur många andelar man har, vilket i sin tur påverkar hur stor del av ens konsumtion som är avdragsgrundande.

På grund av Energigemenskap As affärsmodell där andelsägarnas andelar motsvarar producerad kWh som andelsägarna förbrukar har Energigemenskap A begränsat antal andelar. När alla andelar är sålda är solcellsparkens produktion reserverad för andelsägarna. För att fler ska kunna köpa andelar i föreningen behöver Energigemenskap A bygga ut solcellsparken.

Olika val att begrunda vid grundandet av en energigemenskap

Plats - Var ska föreningen placera sin produktionsanläggning?

Förtjänst av andel - Vad är det andelsägarna får för förtjänst av en andel: Ska de få billigare el? En årlig utdelning? Eller ska alla föreningens intäkter gå till fler solceller?

Antal andelar - Ska man begränsa antalet andelar?

Exempel på hur andelsägande i Energigemenskap A kan se ut

Solveig, en av Energigemenskap As andelsägare, har en större trea och förbrukar 5000 kWh/år. Hon vill att hennes energiförbrukning skulle omfattas av föreningens fasta pris och har därför valt att köpa andelar motsvarande 80 % av sin förbrukning, vilket blir 40 andelar eller 4 000kWh. En andel i föreningen kostar 1040 kr, vilket innebär att Solveig har investerat 41 600 kr i föreningen. Genom att vara medlem i Energigemenskap A får Solveig avdrag på sin el-faktura varje månad som motsvarar vad hennes andelar har producerat och vad den elen har sålts för.

ENERGIGEMENSKAP B - SOLTAK

Energigemenskap B är en ekonomisk förening. Energigemenskap B har installerat sina solceller på kommunala fastighetsbolags tak, bland annat på en skola. De säljer elen som solcellerna producerar direkt till fastigheten för spotmarknadspriset.

Föreningen syfte är att installera så mycket solceller som möjligt och väljer därför att spara inkomsterna de får av den sålda elen till att bygga nya solceller på fastighetstak. Eftersom föreningens inkomster går till återinvestering i solceller får medlemmarna ingen ekonomisk utdelning. Föreningen har diskuterat huruvida de i framtiden kommer öppna upp för årliga utdelningar, men är i nuläget fokuserade på att installera fler solceller.

Finansieringen av nya solceller drivs av inkomsterna från solelsproduktionen och andelsinkomsterna. Eftersom medlemsavgifterna är en inkomstkälla så har Energigemenskap B valt att ha ett obegränsat antal andelar. De brukar göra kampanjer för att sälja fler andelar, bland annat under julen där de uppmuntrar folk att köpa andelar som julklappar. En andel i föreningen kostar 5000 kr.

ENERGIGEMENSKAP C - SOLTAK

Energigemenskap C är en ekonomisk förening. De har installerat sina solceller på en av medlemmarnas ladugårdstak. Elen som solcellerna producerar säljs till ett lokalt elhandelsbolag till ett fördelaktigt pris.

Som andelsägare i Energigemenskap C får man en årlig utdelning per andel. Det är Energigemenskap Cs styrelse som föreslår hur stor utdelningen per andel ska vara. Utdelningens storlek beror bland annat på hur mycket produktion det varit under året, vad elpriset har legat på, och föreningens ekonomi i övrigt.

Energigemenskap C har valt att ha ett begränsat antal andelar eftersom de inte har planer på att expandera sin produktion, och därmed skulle ytterligare andelar innebära att den årliga utdelningen sänks med ytterligare medlemmar. För att fortfarande möjliggöra för att ett större antal personer ska kunna vara andelsägare har de valt att begränsa hur många andelar man får köpa. En andel i föreningen kostar 5000 kr.

ENERGIGEMENSKAP D - SOLPARK

Energigemenskap D är en ekonomisk förening. De har, likt Energigemenskap A, byggt solceller på en gammal deponi som de arrenderar. Likt Energigemenskap C får andelsägarna en årlig utdelning per andel och likt Energigemenskap C är det styrelsen som föreslår Energigemenskap Ds årliga utdelning per andel.

Vissa andelsägare väljer att inte ta ut sin årliga utdelning, utan i stället låta den ligga kvar i Energigemenskap Ds kassa för att påskynda utbyggnaden av solcellsparken. Som tack för att de låter pengarna ligga kvar i föreningen får andelsägarna en extra andel när deras uttagna utdelningar uppgår till priset av en andel.

Gemenskapen säljer elen som produceras till en elhandlare för timspotpris med avdrag. De säljer även ursprungsgarantier till samma elhandlare, som elhandlaren sedan kan använda för att påvisa att elen de säljer till sina kunder kommer från solceller.

Energigemenskap D har inte utnyttjat hela ytan på den obrukbara marken än och planerar att fortsätta installera fler solceller. Därför har de valt att ha ett obegränsat antal andelar så att de kan spara till fler solceller. En andel i föreningen kostar 3000 kr.

ENERGIGEMENSKAP E – EGET TAK

Energigemenskap E är en ekonomisk förening. Till skillnad från de andra energigemenskaperna har Energigemenskap E ingen gemensam energiproduktion. I stället hjälper föreningen medlemmarna med att installera solceller på deras egna tak.

Tanken med föreningen är att medlemmarna ska erbjudas lösningar anpassade efter deras behov till ett pris som är betydligt lägre än branschen i övrigt. Föreningen är lokalt förankrad, projekterings- och installationsarbetet utförs av föreningens företagsmedlemmar som också är lokalt verksamma.

Som medlem i Energigemenskap E kan man anmäla sitt intresse för att installera solceller på egen fastighet. En konsult som är kopplad till föreningen kommer sedan på besök och bedömer förutsättningarna, presenterar ett förslag, skriver en offert och beställer material. Medlemmen/hushållet är sedan ansvarig för att montera infästningar varpå en företagsmedlem utför installationsarbetet.

Utöver att etablera solcellsanläggningar och sköta administrationen kring detta anordnar föreningen kurser i dimensionering och montering. Man planerar att växla upp verksamheten med studiecirkel för att främja ökad energieffektivisering i småhus samt att i större utsträckning arrangera studiebesök och föreläsningar om innovativa lösningar relaterat till solel, energilagring, styrning och e-mobilitet.

Föreningen har ingen begräsning av antalet andelar, men det är endast personer och företag/organisationer med förankring i det lokala området som kan bli medlemmar. En andel i föreningen kostar 500 kr.

ENERGIGEMENSKAP X – EN FRAMTIDA MODELL?

Energigemenskaper i Sverige har utvecklats utan reglerande lagar eller riktade incitament, och de hittar nya innovativa sätt att engagera medborgare i omställningen. Energigemenskap X är ett exempel på hur energigemenskaper kan se ut i framtiden om medlemmarna i en energigemenskap får konsumera den el som produceras via deras teknik. Vi har applicerat en modell som Svensk Solenergi presenterade i deras remissvar² om energigemenskaper 2020 och valt att illustrera modellen genom Energigemenskap X. Den här modellen utgår från att lagstiftaren har identifierat energigemenskaper och skapat riktade incitament för att de ska fortsätta utvecklas.

Energigemenskap X är en ekonomisk förening. Medlemmarna bor bakom samma lågspänningsstation och har byggt en solpark på en gräsplätt nära där de bor. Föreningen producerar el till sina medlemmar som de i sin tur konsumerar i sina hem.

Den här typen av lösning, där medlemmarna kollektivt konsumerar el från en gemensam källa, kan benämnas som 'kollektiv egenanvändning'. Likt hushåll som konsumerar el som produceras på deras tak är elen som produceras och delas bakom lågspänningsmätaren inom energigemenskapen skattefri.

² Läs Svensk Solenergis remissvar [här](#).

Det är inget tvång på att alla bakom lågspänningsmätaren ska vara medlemmar, och medlemmarna kan välja att lämna energigemenskapen när dem vill. Energigemenskapen har inte byggt ett nytt nät för att dela elen som produceras i parken, utan har istället slutit ett avtal med nätbolaget som hjälper föreningen att räkna ut hur mycket av deras konsumerade el som kommer från solcellsparken.

Tack vare att elen är skattefri för kollektiv egenanvändning kan medlemmarna i Energigemenskap X ha samma förutsättningar som de hushållen med solceller på eget tak.

Rekommenderad fortsatt läsning

Vi hoppas att ni genom det här dokumentet fått inspiration att fortsätta er process för att starta en energigemenskap. Nedan har vi samlat länkar för fortsatt läsning som kan vara användbar eller intressant för ert fortsatta arbete.

[Bolagsverket - mer om ekonomiska föreningar](#)

[Handbok för Energigemenskaper i Sverige](#)

[Coompanion - rådgivning för att starta en ekonomisk förening](#)

[Policy brief om olika perspektiv på lagstiftning kring energigemenskaper](#)

[Policy brief om avsaknaden av lagar som reglerar energigemenskaper](#)

[Energimyndighetens portal](#)

Finansierat av:

Energimyndighetens projekt "Sol i gemenskap: deltagande, organisation och regelverk (SiG)", projektnummer P50951-1

Familjen Kamprads stiftelse, projektnummer 20182014